

I. EDITORIAL

CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII ȘI AL GLOBALITĂȚII

De Ovidiu Predescu

„Cu cât vom înțelege mai bine felul cum conducătorii pierd contactul cu realitatea sau motivul pentru care revoluțiile produc dictatori mai frecvent decât produc fericire sau pentru care unele regiuni ale lumii sunt mai bogate decât altele, cu atât ne va fi mai ușor să ne înțelegem propriile vremuri”.

(**Andrew Marr, Istoria lumii**)

„Trăim într-o lume complexă, integrată, care pe deasupra se schimbă dinamic și pare tot mai greu de cuprins. Trăim în vremuri de transformări exponențiale”, ne spune cunoscutul psiholog Reiner Neumann în cartea sa *Puterea puterii*^[1].

În completare, vin și arăt că trăim într-o lume care pășind dincolo de pragul geopoliticii (ca știință a cuceririi planetei, nu a implicării pașnice în ea^[2]), a unui singur centru de putere mondială, maximum două până la sfârșitul Războiului Rece, își caută în prezent unitatea. Și aceasta pe fondul globalizării – ca proces de expansiune a comerțului și a investițiilor – care se derulează de câteva decenii bune în sfera globalității sau mondializării, ca să ne referim la termenul folosit pentru aceasta de francezi^[3], globalitate care este o stare sau o conduită, o realitate dincolo de globalizare, ce implică din start apariția mai multor centre de putere.

Cu referire la globalizare, fostul secretar general al O.N.U., Kofi Annan, declara că aceasta „este o sursă de noi provocări pentru umanitate. Numai o organizare mondială este capabilă să facă față provocărilor la nivel planetar. Când acționăm împreună, suntem mai puțin vulnerabili față de catastrofele care ne lovesc pe fiecare dintre noi^[4]”.

În acest cadru, apar mai multe întrebări care necesită răspunsuri rapide și adecvate, și anume: cum se conduc societățile în condițiile globalizării și mai ales

cum este gestionată globalitatea[5], sau mai bine zis geomodernitatea cea care reflectă gradul contemporan de civilizație în plină eră a informaticii și a tehnologiilor înalte? De asemenea, care este în aceste circumstanțe rolul statului modern, al statului de drept, în situația în care acesta nu mai este considerat actor principal al globalizării[6] (după unii autori[7] – nu puțini – fiind vorba chiar despre dispariția treptată a statului, după alții, statul social și-ar fi încheiat misiunea istorică, fiind de preferat ca o țară să fie condusă asemenea unei corporații, adică să se adapteze exigențelor dinamismului și forței antreprenoriale[8])?

Referitor la acest din urmă subiect și apreciind că statul de drept nu și-a încheiat misiunea, alte două întrebări pretind răspuns. Una privește limita inferioară sau pragul până la care statul și instituțiile sale pot ceda din atribute și răspunderi, iar cea de-a doua este adresată sarcinilor sale noi, impuse de globalizare sau de noile înfățișări pe care interesele sale ireductibile le iau în noul context al lumii.[9]

Referindu-ne, aici și acum, doar la ordinea internă și aplicarea justiției, susținem – alături de alți autori[10] – că globalitatea nu le poate asigura, astfel că statele și instituțiile lor sunt chemate încă o dată să facă față la sfidări mai mult sau mai puțin noi: *trafic de arme, spălarea banilor, crimă organizată, corupție, trafic de droguri și de persoane, terorism, criminalitate informatică* etc. Totodată, chiar dacă multe din atribuțiile care revin astăzi centrului, adică statului, vor fi preluate de autoritățile regionale și locale, totuși sistemul piețelor nu poate funcționa decât în interiorul unui stat de drept, unde domnește ordinea, unde legea este aplicată și unde infractorii sunt pedepsiți, altfel ar fi un derapaj inevitabil spre sistemele mafioate[11].

Astăzi suntem martori, mai mult sau mai puțin conștienți, ai unor acțiuni, tot mai numeroase și mai bine organizate, atât pe plan local, cât și internațional îndreptate împotriva instituțiilor *statului național – stat de drept* pentru slăbirea rolului și forței lor, care au ca scop chiar dezagregarea acestora prin transferul puterii către *grupuri de interese transnaționale cu o natură complexă politică, economică și financiar-bancară*. Acestea urmăresc instaurarea unei noi ordini – *ordinea lor* –, ce nu are nimic în comun cu ordinea și legea specifice unui stat de drept – fundament al unei democrații solide, cu un sistem politico-economic stabil. „Toată lumea este de acord că trebuie să existe un stat de drept puternic”, spunea laureatul premiului Nobel pentru economie în 2001 Joseph E. Stiglitz în cartea sa „Prețul inegalității”, publicată în S.U.A. în anul 2012. Și tot el continua: „dar contează și ce fel de legi există și cum sunt ele aplicate[12]”.

Referindu-se la S.U.A., celebrul economist remarca faptul că „legile și reglementările, precum și modul în care sunt ele implementate și aplicate reflectă interesele păturii de la vârful societății mai mult decât pe cele ale oamenilor aflați la mijlocul și la baza piramidei sociale. Inegalitatea crescândă, combinată cu un sistem viciat de finanțare a campaniilor electorale, riscă să transforme sistemul juridic... într-o mascaradă de justiție”. Chiar dacă unii pot să-l numească în

continuare „stat de drept”, ceea ce cândva însemna „dreptatea pentru toți” este azi înlocuită de sintagma „dreptății pentru cine și-o poate permite”. Iar numărul celor care și-o pot permite se diminuează cu repeziciune, concluzionează același Stiglitz [13]. *Mutatis mutandis*, dacă trecem Atlanticul și analizăm situația din Europa, inclusiv din țara noastră, lucrurile nu stau deloc mai bine.

Percepută, nu demult, ca o amenințare locală, criminalitatea organizată s-a transformat în epoca postmodernă, caracteristică primilor 15 ani ai acestui secol, într-un fenomen internațional și deosebit de alarmant din cauza urmărilor negative pe care le produce pe toate planurile vieții politice, economice, sociale și culturale. De pildă, deschiderea granițelor dintre statele membre ale U.E., pe lângă aspectele pozitive pe care le-a adus în viața cetățenilor europeni, a facilitat, din nefericire, și activitățile organizațiilor criminale care operează pe teritoriul european.

Prin eliminarea controalelor de la frontieră s-a produs internaționalizarea crimei, fostele organizații criminale naționale și-au extins cu celeritate activitățile criminale pe teritoriul altor state fie prin simpla expansiune a grupului structurat, fie prin realizarea de legături cu alte organizații criminale, dar și prin unirea mai multor astfel de organizații din state diferite [14]. Totodată, creșterea volumului comerțului internațional, precum și dezvoltările fără precedent în domeniul tehnologiei și al informației au influențat, la rândul lor, sporirea considerabilă a criminalității organizate, care amenință siguranța și prosperitatea pretutindeni și lovește în securitatea și stabilitatea globală. Astfel, criminalitatea organizată a devenit unul dintre pericolele cele mai grave la adresa existenței, stabilității și continuității societăților statale. [15]

În raportul lansat în iunie 2010, intitulat „Globalizarea criminalității: Evaluarea pericolului crimei organizate transnaționale”, Antonio Maria Costa, directorul executiv al Biroului Națiunilor Unite de luptă împotriva drogurilor și a criminalității (UNODC) afirma: „Crima organizată s-a globalizat și a devenit una dintre principalele puteri economice și armate ale lumii [16]”.

Cu privire la U.E., această globalizare a fost facilitată nu numai prin fenomenul de globalizare și de deschiderea frontierelor dintre statelor membre, dar și prin lipsa unor mijloace efective de prevenire și combatere a criminalității organizate la nivel internațional, prin inexistența unor instrumente care să faciliteze colaborarea între instituțiile statelor.

Concluziile raportului „Globalizarea criminalității...” cu referire la continentul european sunt elocvente în ceea ce privește necesitatea colaborării statelor, a coordonării acestor activități de la nivelul central al U.E.

Aceste concluzii sunt justificate dacă privim la realitatea din teren. Astfel, Europa a devenit cea mai dezvoltată piață regională pentru heroină (cu o valoare de 20 de miliarde de dolari). De pildă, Rusia este acum națiunea cu cel mai mare consum de heroină de pe planetă (70 de tone), iar, așa cum susținea Costa, „Drogurile ucid 30.000-40.000 de tineri ruși în fiecare an, de două ori mai mult

decât numărul soldaților din Armata Roșie care au fost uciși în timpul invaziei din Afganistan în anii '80". Totodată, în Europa sunt aproximativ 140.000 de victime ale traficului de persoane exploatate sexual, care generează exploatatorilor un venit anual brut de 3 miliarde de dolari. Același Antonio Maria Costa aprecia că „Pe plan mondial, există milioane de sclavi moderni al căror preț este negociat la valori reale, practica nefiind mult diferită de cea utilizată în urmă cu secole[17]”.

Relevăm că enumerarea și analiza măsurilor și instrumentelor de prevenire și combatere a criminalității adoptate atât la nivelul O.N.U., cât și la cel al U.E. nu fac obiectul acestui editorial. Considerăm că acest lucru revine specialiștilor domeniului – teoreticieni și practicieni – care vor aborda aceste subiecte în contextul evoluției, tendințelor și perspectivelor devianței și criminalității pe plan național, european, precum și internațional, cu prilejul unor conferințe, dezbateri, mese rotunde etc. cu caracter național și internațional. Mă aștept ca materialele elaborate de aceștia să conțină atât propuneri pertinente de îmbunătățire a legislației în materie, cât și soluții de perfecționare și eficientizare a acțiunilor de prevenire și combatere a criminalității organizate.

P.S.: Cele menționate mai sus, din păcate, sunt confirmate de recente atentate teroriste de la Paris, din 13 noiembrie a.c., revendicate de Statul islamic. Acestea sunt cele mai sângeroase din Europa, de la cele din Madrid, 2004. Astfel, la Paris (de pildă, în zona Bataclan, la sala de concerte, au fost omorâți peste 80 de tineri care asistau la un concert rock) au murit cel puțin 129 de oameni (printre care și doi români) iar 352 au fost răniți (doi dintre aceștia sunt români)[18], cu precizarea că aceste nedorite date nu sunt definitive, multe dintre persoanele rănite fiind în stare gravă. Însă, mai ales, trebuie subliniat caracterul premeditat și bine organizat al acestor atentate. Astfel, în seara de 13 noiembrie a.c., au avut loc explozii lângă Stade de France, unde se desfășura meciul amical de fotbal dintre naționalele Franței și Germaniei, în prezența președintelui francez, François Hollande, și a unor oficiali germani, dar și a unui număr mare de suporteri, exploziile fiind provocate de kamikaze care s-au detonat cu această ocazie. În același timp, s-au produs incidente armate în zonele Fontaine au Roi, Charonne și Bataclan, soldate, de asemenea, cu morți și răniți.

Prin urmare, o dată în plus, apreciem că este imperios necesar să se adopte urgent reglementări cu caracter juridic la nivel național, regional (în special la cel al U.E.), cât și internațional (a se vedea O.N.U.) care să vizeze întărirea statului de drept, precum și o mai bună și eficientă organizare și funcționare a instituțiilor sale fundamentale în beneficiul ocrotirii democrației și a valorilor sale. În plus, pentru a face față unor asemenea provocări la nivel planetar – criminalitatea organizată ocupând un loc de frunte – trebuie ca statele de drept, prin instituțiile lor abilitate, să acționeze împreună pentru prevenirea și combaterea unor catastrofe, cum ar fi

cele rezultate din acțiunile teroriste, din actele extremiste, precum și din cele care promovează ura pe criterii etnice, religioase, culturale ș.a.

* O parte din conținutul acestui editorial se regăsește în cuprinsul comunicării autorului susținută cu prilejul Conferinței naționale cu participare internațională „Devianță și criminalitate. Evoluție, tendințe și perspective”, Bacău, 19 noiembrie 2015.

[1] R. Neumann, *Puterea puterii*, Ed. Baroque Books & Arts – Colecția Savoir-Vivre, București, 2015, p. 24.

[2] M. Malița, *Zece mii de culturi, o singură civilizație. Spre geomodernitatea secolului XXI*, ed. a II-a revăzută, Ed. Nemira, București, 2001, p. 121.

[3] *Ibidem*, p. 145.

[4] A se vedea F.D. Cășuneanu, *Măsurile de combatere a grupului criminal organizat adoptate la nivelul Uniunii Europene*, în *Dreptul* nr. 3/2012, p. 196.

[5] M. Malița, *op. cit.*, 140.

[6] *Ibidem*, p. 123.

[7] *Ibidem*, p. 123 și p. 331-332 (Note – Capitolul IX).

[8] R. Zink, *Instalarea fricii*, Editura Humanitas, București, 2015, p. 96.

[9] M. Malița, *op. cit.*, p. 124.

[10] *Ibidem*, p. 128.

[11] *Ibidem*, p. 146.

[12] J. Stiglitz, *Prețul inegalității. Cum societatea divizată din ziua de astăzi ne pune în pericol viitorul*, Ed. Publica, București, 2013, p. 338.

[13] *Ibidem*, p. 339.

[14] F.D. Cășuneanu, *op. cit.*, p. 196.

[15] L.C. Kövesi, *Combaterea crimei organizate prin dispoziții de drept penal* (Teză de doctorat), Timișoara, 2011, p. 7.

[16] F.D. Cășuneanu, *op. cit.*, p. 196.

[17] *Ibidem*, pp. 196-197.

[18] C. Pescaru, D. Robu, D. Toea, F. Necula, *Atentate teroriste la Paris: Masacru cu 129 de morți și 352 de răniți...*, disponibil la adresa www.ziare.com, accesată la data de 15 noiembrie 2015.